

YURAK QON TOMIR SISTEMASI KASALLIKLARINI SO'NGI BESH YILDAGI STATISTIKASI. (NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA).

*Namangan Davlat Universiteti Tibbiyot fakulteti Fiziologiya kafedrasida Odam va hayvon fiziologiyasi yo'nalishi 2 bosqich magistranti
Jurayeva Fotima Oribjon qizi*

Annotatsiya: Ushbu maqola Namangan viloyatida yurak qon tomir kasalliklarining statistikasi va ularning aholi salomatligiga ta'sirini o'rganishga qaratilgan bo'lib, bu muammoni hal qilishda muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: yurak qon tomir sistemasi kasalliklari, sog'lom turmush tarzi, infark, gipertoniya, yurak ishemik kasalliklari.

Dunyo mamlakatlari bo'yicha so'nggi yillarda yurak qon – tomir tizimi kasalliklari aholi o'rtasida keng tarqalib bormoqda. Ekologiya o'zgarishi, atrof – muhitning ifloslanishi, turli – xil zaharli kimyoviy moddalar miqdorining ortishi, zararli odatlar, ovqatlanish tartibining buzilishi, kunlik jismoniy mehnatning kamligi, kun tartibining tog'ri yo'lga qo'yilmaganligi va bir nechta omillar yurak qon – tomir sistemasi kasalliklariga chalinish xavfini orttiradi. Kasallikni oldini olish va davolash uchun inson o'zini zararli odatlardan cheklashi, to'g'ri ovqatlanishi va hayot tarzini to'g'ri yo'lga qo'yishi kerak. Bugungi kunda prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev tomonidan yurak qon – tomir kasalliklarini oldini olish va davolaash tizimini takomillashtirish yangi dastur ishlab chiqish mutlaqo yangi tizimga o'tish kabi bir qancha qonunlarni joriy qilmoqda. Buning natijasida esa aholi o'rtasida kasallikka chalinish xavfi sezilarli ravishda kamayadi.

Миокард инфаркти							
№	шахар ва туманлар номи	жами абс.сони					
		умумий касал		бирламчи касал		диспаенсер	
		2022-йиллик	2023-йиллик	2022-йиллик	2023-йиллик	2022-йиллик	2023-йиллик
1	ВИЛОЯТ	1667	1799	297	325	1474	1596
Мия инфаркти							
№	шахар ва туманлар номи	жами абс.сони					
		умумий касал		бирламчи касал		диспаенсер	
		2022-йиллик	2023-йиллик	2022-йиллик	2023-йиллик	2022-йиллик	2023-йиллик
1	ВИЛОЯТ	715	744	176	146	597	626
Ишемик инсульт							
№	шахар ва туманлар номи	жами абс.сони					
		умумий касал		бирламчи касал		диспаенсер	
		2022-йиллик	2023-йиллик	2022-йиллик	2023-йиллик	2022-йиллик	2023-йиллик
1	ВИЛОЯТ	522	550	151	136	414	447

Yurak qon tomir kasalliklari jahon bo'ylab eng keng tarqalgan va o'limga olib keluvchi kasalliklar qatorida turadi. Ular yurak va qon tomirlarining turli xil patologiyalarini o'z ichiga oladi, jumladan, yurak ishemik kasalliklari, qon bosimi yuqoriligi (gipertoniya), insult va boshqa yurak-qon tomir muammolari. O'zbekiston, shu jumladan Namangan viloyati, bu kasalliklar bilan bog'liq muammolarni hal qilishda jiddiy qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Namangan viloyati, o'zining o'ziga xos ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlari, aholi turmush tarzi va sog'liqni saqlash tizimidagi muammolar bilan, yurak qon tomir kasalliklari statistikasi bo'yicha o'ziga xos xususiyatlarga ega. Ushbu viloyatda yurak qon tomir kasalliklarining tarqalishi, ularning sabablari va aholi salomatligiga ta'siri haqida ma'lumotlar to'plash va tahlil qilish, sog'liqni saqlash tizimini yaxshilash va kasalliklarning oldini olish uchun muhimdir. Statistik ma'lumotlar, yurak qon tomir kasalliklarining tarqalishi, ularning yosh, jins va boshqa demografik omillarga bog'liqligini ko'rsatadi. Shuningdek, bu kasalliklarning oldini olish va davolashda samarali strategiyalarni ishlab chiqish uchun zarur bo'lgan asosiy ma'lumotlarni taqdim etadi. Namangan viloyatida yurak qon tomir kasalliklari statistikasi, so'nggi yillarda o'sib bormoqda. O'zbekiston Sog'liqni Saqlash Vazirligi va mahalliy sog'liqni saqlash muassasalari tomonidan olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, YQTSK kasalliklari viloyat aholisining salomatligiga jiddiy ta'sir ko'rsatmoqda. 2022-yilgi ma'lumotlarga ko'ra, Namangan viloyatida yurak qon tomir kasalliklaridan o'lim darajasi 1000 aholi uchun 5,2 foizni tashkil etgan. Bu ko'rsatkich, O'zbekistonning boshqa viloyatlari bilan solishtirganda yuqori hisoblanadi.

1. Yurak Ishemik Kasalliklari: Bu kasalliklar yurak mushaklariga qon yetkazib beruvchi tomirlarning torayishi yoki to'silishi natijasida yuzaga keladi. Viloyatda bu kasalliklar 40% hollarda uchraydi.

2. Gipertoniya: Yuqori qon bosimi, yurak qon tomir kasalliklarining asosiy sabablaridan biridir. Namangan viloyatida gipertoniya kasalligi bilan og'rigan bemorlar soni 30% ni tashkil etadi.

3. Insult: Qon tomirlarining to'silishi yoki qon ketishi natijasida yuzaga keladigan insult holatlari ham keng tarqalgan. Namangan viloyatida insult holatlari 15% ni tashkil etadi.

4. Kardiomiopatiya: Yurak mushaklarining patologik o'zgarishlari natijasida yuzaga keladigan bu kasalliklar ham viloyatda muhim ahamiyatga ega. Kardiomiopatiya holatlari 10% ni tashkil etadi.

Xulosa: Namangan viloyatida yurak qon tomir sistemasi kasalliklari statistikasi, aholi salomatligiga jiddiy tahdid solmoqda. Ushbu kasalliklarning tarqalishi, noto'g'ri ovqatlanish, jismoniy faollikning yetishmasligi va boshqa risk faktorlar bilan bog'liq. Aholining salomatligini yaxshilash va YQTSKning oldini olish uchun sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish, jismoniy faoliyatni oshirish va tibbiy ko'riklarni muntazam

o'tkazish zarur. Shuningdek, sog'liqni saqlash muassasalari va davlat organlari tomonidan yurak qon tomir kasalliklariga qarshi kurashish bo'yicha dasturlarni amalga oshirish, aholi o'rtasida axborot va ta'lim berish muhim ahamiyatga ega. Bu orqali, Namangan viloyatida yurak qon tomir kasalliklarining tarqalishini kamaytirish va aholi salomatligini yaxshilash mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Murodova Hilola Zafarjon qizi „Yurak-Qon Tomirlar Sistemasi Patofiziologiyasi” Tafakkur manzili. 15.05.2022-yil
2. Narziyeva SH.S, Abdullaeva M, „Ichki Kasalliklar Propedevtikasi” o'quv qo'llanmasi -Buxoro „Durdoni” nashriyoti, 2018.
3. Gadayev . A, M.SH.Karimov. X.S.Axmedov, „Ichki Kasalliklar Propedevtikasi” o'quv qo'llanmasi-„Muharrir” nashriyoti. Toshkent, 2012.
4. M.S.Abdullaxo'jayeva „Patalogik Anatomiya 1-qism o'quv qo'llanmasi - „Tafakkur Bo'stoni” Toshkent-2012.
5. www.ziyonet.uz